

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ

Економіка будь-якої країни функціонує як багатовимірна система, що складається з великої кількості різних взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів та компонентів, які розвиваються відповідно до спільних для всієї системи економічних законів. Зважаючи на особливу складність національної економіки, сучасна економічна теорія виокремлює сутнісні критерії національної стійкості, що дозволяють проводити її системний аналіз та оцінку [1, с.5].

Одним із таких критеріїв є надійність економічної системи, тобто здатність долати перебої у функціонуванні, що виникають внаслідок дії шоківих впливів. Оцінка надійності має включати аналіз Індексу ефективності логістики та Індексу економічної свободи..

Наступною ознакою стійкості національної економіки є надлишковість, тобто наявність у системі надлишкових потужностей, які можуть бути задіяні внаслідок виходу з ладу основних потужностей. Низький технологічний рівень виробництва та недостатність впровадження сучасних технологій свідчать про відсутність в економіці необхідних ресурсів, які у разі виходу з ладу основних потужностей можуть забезпечити функціонування стратегічних секторів економіки.

Третім критерієм стійкості національної економіки є її адаптивність, тобто здатність пристосовуватися до шоківих впливів із можливою трансформацією негативних результатів у позитивні. Індекс адаптивності свідчить про здатність коригувати експортні поставки у відповідь на зміну світового попиту на продукцію конкретної країни. Найнижча адаптивність до коливань зовнішньої кон'юнктури характерна для експортерів сировинних продуктів, виробів з деревини, продукції хімічної промисловості, на протипагу експортерів продуктів переробки.

Важливою характеристикою стійкості національної економіки в умовах глобальних екологічних викликів є здатність пристосовуватися до кліматичних змін. Наступна ознака стійкості національної економіки - це реагування, тобто здатність до швидкої мобілізації зусиль населення, підприємств, держави в умовах шоківих впливів. Формування цієї характеристики стійкості потребує розвиненого інформаційного суспільства.

До сутнісних критеріїв національної стійкості слід також віднести автономність, тобто незалежність функціонування спеціальних систем управління в умовах кризи, що формується як результат їхньої

самоорганізації та керуючих впливів системи державного управління; і ступінь керованості, тобто здатність економічної системи підтримувати функціональний стан, при якому за рахунок дії спеціальних систем управління забезпечується підтримка динамічної постійності життєво важливих функцій і параметрів системи при різних змінах внутрішнього і зовнішнього середовища [2, с.8].

Здатність національної економіки протидіяти трансферу зовнішніх криз та зберігати структурно-функціональні якості переважно залежить від внутрішніх властивостей підсистем та зв'язків між ними. Серед них можна виділити: структурну стійкість, що відображає зв'язки та взаємодію між елементами та підсистемами національної економіки і має статико-динамічний характер; функціональну стійкість, яка визначає динаміку функціонування національної економіки, реальне існування просторової взаємодії між елементами економічної системи.

Крім того, особливості функціонування національної економіки зумовлюються ознаками, типовими для певного історичного етапу суспільно-політичного та економічного розвитку. Сучасними мегатрендами економічного розвитку є глобалізація, диджиталізація, трансформаційні та технологічні зрушення.

Отже, формування наукових підходів і напрямів оцінювання стійкості макроекономічних систем відбувається під впливом теоретичних напрацювань з питань функціонування складних, динамічних, адаптивних систем, які взаємодіють із зовнішнім середовищем.

При оцінці стійкості національної економіки наведені критерії розкриваються у таких основних підсистемах суспільного устрою як економічна, соціальна, інфраструктурна, екологічна та підсистема державного управління. З урахуванням національних особливостей можливим є й інший перелік підсистем національної стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко А. Концептуалізація стійкості національної економіки / А. Бойко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2014. - № 1. - С. 5-19.
2. Маргасова В.Г. Формування системи стратегічного забезпечення стійкості національної економіки / В. Г. Маргасова // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2014. - № 6. - С. 4-9.